Terje Haugen, finmekaniker og gresskosmetolog, er blitt pensjonist

Intervjuet av Agnar Kvalbein

Jeg har noen hekseringer på greenene. – Nei, det har jeg f… ikke. **Vi** har noen hekseringer her på Bjaavann, sier Terje med et smil og beklager med at det tar tid å omstille hodet fra greenkeeper til pensjonist, fra **min** bane til **klubbens** bane. «Jeg våkner ennå om natta og er bekymret for noe, enda Stian tok over ansvaret her for to år siden.» Fra påske var Terje helt pensjonist (72 år) etter å ha vært mekaniker på deltid de to siste åra.

Jeg har oppsøkt Terje for å få et avskjedsintervju. Jeg gledet meg til dette oppdraget. Ikke bare til en dag i vårsola på Bjaavann, men til å møte en mann som har lært meg mye. Jeg ble kjent med ham for 18 år siden. Han var elev ved «prøvekurset» da Gjennestad skulle etablere greenkeeperopplæring. Vi hadde et ukeskurs i jordkultur, og Terje ga uttrykk for at han ikke trivdes i klasserommet. Nå, ved spisebordet til greenkeeperne på Bjaavann golfklubb i Kristiansand, forteller han om sine skoleopplevelser.

Lesevansker

«Skolen var ikke et godt sted å være. Dysleksi var ikke oppfunnet den gangen, så jeg ble oppgitt som dum og lat. Det gikk så langt at læreren i 6.klasse forklarte fatter'n at «Terje kommer aldri til å lære engelsk». Men der tok han feil. Lesing og læring handler om motivasjon. Når jeg seinere i livet fant noe som var interessant nok, satt jeg meg ned med fagtidsskrift og engelsk ordbok og stavet meg gjennom både teksten og oversettelsen. Seinere oppdaget jeg at den langsomme lesingen hadde gitt meg noen fordeler også. Jeg forsto teksten og husket detaljene bedre enn de som leste fort. De kunne overse detaljer som var viktige for å få et godt resultat. Langsom lesing bidro til å gjøre meg til en god fagmann i det som var faget mitt: modell-racing.»

Oppvekst i Oslo-marka

Men la oss starte med begynnelsen. Terje ble født i Sverige i 1944 som barn av krigsflyktninger. Etter noen år på Kampen vokste han opp på Trollvannstua som ligger innenfor marka-grensa på Grefsenåsen. De to søsken han skulle hatt døde før de rakk å vokse opp. Far var lastebilsjåfør med Cola som viktigste vare på planet (og det ble et vanlig næringsmiddel for Terje). Mor var dyktig gardin-syerske. Den mest spesielle ordren hennes kom fra en arabisk sjeik som leverte svart natursilke med håndtrykket mønster. Det stoffet skulle fylle 100 vinduer som var 8 meter høye, i hans haremspalass. Mengden stoff var nøye utregnet til to meter svinn, men mor sparte inn noen cm på hver rull – nok til at vi hadde eksklusive tekstiler i stuevinduene hjemme i annekset på Trollvann. Der hadde vi en rasehund med ører som var bretta litt feil. Den het Esterellas fantom, men ble bare kalt Fant. (Her forteller Terje meg en lang historie om Fant. Han får en klump i halsen når de siste setningene skal sies, og jeg forstår at det var en trist dag da elghunden til naboen ble drept med et presist hundebitt og Fant måtte forlate dem.)

Foreldrene mine var omgangsvenner med paret som drev Ullevålseter, fortsetter Terje. Jeg var mye der, og lot meg imponere av hvordan bestemor til Ullevålseter (rallykjøreren på motorsykkel) håndterte 6 vaffeljern samtidig som hun ekspederte solbærtoddy i en stue stinn av skiløpere og

marka-brukere. I dette miljøet ble det mye ski og motorcross. Første moped som 15-åring. Det var et fritt og godt liv omgitt av trygge voksne.

Utdanning

På skolen var det verre. Jeg gikk på framhaldsskolen. Det var der de fleste gikk mens de ventet på å få dra til sjøs. Jeg så ut som en 20 åring. Lang og tynn. Fikk kjøpe brennevin på polet som 16-åring, mens jeg bare var 13 år i hodet. Begynte i murerlære (for far var murer i Sverige, der han var fordi hand drev med illegale aviser i Oslo), men ble så mobbet at jeg måtte slutte. Da var det «mekken» som var alternativet – eller «Filer'n», som vi kalte det. Målet med undervisningen var å bli nøyaktige utøvere av metallsløyd, og lærer Hovelsrud fulgte læreplanen. Vi brukte 2-3 måneder på å file en linjal. Den skulle være helt riktig. Når vi trudde målet var nær, så satt det seg spon i fila og lagde ei stripe. Så var det å begynne om igjen. Men jeg lærte å bli nøyaktig, og oppdaget at jeg hadde interesse for mekanikk. Behøvde bare file to linjaler.

Racing

Jeg drev med motor-cross. Hobbyen var modellbilracing, og jeg ble fire ganger Oslo-mester. Etter militærtjeneste som sjåfør i infanteriet, ble det mer kjøring.

Jeg tjente penger i drosje og i det miljøet traff jeg Olav Bodilsen. Vi var venner lenge før vi begge ble interessert i gress. I fritida kjørte jeg modellbiler. Det startet med sporstyrte modellbiler og utviklet seg videre til radiostyrte biler og båter. Vi bygget alt fra grunnen av og var med i mesterskap rundt om i Europa inntil jeg ble head-huntet til USA. Der arbeidet jeg som profesjonell modellbilkjører og hadde tittel av Director of Research and Development ved en fabrikk som og utviklet gummihjul. Det var artig, og jeg fikk ry for å være en guru på motor og mekanikk. Likevel ble jeg kastet ut av landet etter et par års opphold på alle slags rare visum. Uten skolepapirer var det ikke mulig å få oppholds- og arbeidstillatelse (green card) i en av bilindustriens hovedsteder (Indianapolis) når arbeidsledigheten var 56%. Det var litt nedtur, for det er gøy når noen kommer med en forgasser som ikke virker. Da kan jeg se, fikse og blåse litt iden og si: Nå går'n. Det handler om å forstå det hele fra grunnen av, og jeg har nok litt talent for mekanikk. Et spesielt hue som passer til akkurat det.

Vendepunkt

Tilbake i Oslo møtte jeg jappe-tida. Jeg ble drosje-eier, var med på opptur og fikk en skikkelig nedtur både økonomisk, kroppslig (mye dårlig mat bak rattet) og mentalt. Jeg gikk på en smell og var personlig konkurs. Så traff jeg Eva. Noen venner fikk meg til å spille golf på Krokhol og Eva ble med fordi hun ville se meg mer. Ble skikkelig hekta på golf. Da en ga meg straffeslag skulle jeg forstå alle reglene. Tok dommerkurs og ble etter hvert forbundsdommer. Havnet i banekomiteen i Østmarka golfklubb der Frank Andersen var greenkeeper. Jeg forsto ikke et kvekk av hva han snakket om og tenkte: Hvor vanskelig kan det være å klippe gress?

Første gresskurs

Leste i Gressforum at det fantes kurs om dette, og ringte Tor Senstad. Det var han som fikk meg over i greenkeeping. Han ga meg troen på at mekaniker-bakgrunn var midt i blinken for en som skulle stelle gress. På Gresskurset på Høsbjør, nord for Hamar, satt jeg 5 dager sammen med 22 greenkeepere og hørte på Martin Pedersen som bladde i sine 5 permer med plansjer og forklarte oss

alt mulig om pleie av gress. Deretter fikk jeg gå et 5-ukers kurs i regi av SGF på Hvilans Trädgårdsskola ved Malmö. Jeg skylder Østmarka golfklubb en god del.

Loven om de store tall

Østmarka skulle bygge ny bane og jeg fikk være med. I jordvernkommunen Ås var det ingen sjans, men i Enebakk ble saken banket gjennom på to uker. Dette var første banen som ble anlagt på dyrket jord, og det var strenge restriksjoner om hvordan terreng og matjord skulle bevares. Hele anlegget og klubbhus kom opp for 14 millioner. Det var der jeg lærte loven om de store tall. Anleggsgartner Thorvaldsen kunne plukke stein for 2 kr/m2. Det var stor dugnadsinnsats blant medlemmene, men et medlem, som hadde litt ekstra penger, ville ikke plukke, men tilbød seg å betale regninga for plukking. Han syntes det var rimelig å slippe steinplukking for bare 2 kr/m2. Han glemte at når et beskjedent beløp multipliseres med et stort (her var det 360.000 kvadratmeter), så kan det bli dyrt.

Tørre å gå litt utenfor boksen

En av de som hjalp meg da jeg fikk ansvaret for banen i Enebakk var Kim von Essen. Det var konstant mangel på penger, og vi greide oss som best vi kunne med å blande ammoniumsulfat og andre kjemikalier i en gammel mjølketank. I juni et år sa det stopp. Greenene ville ikke vokse. Bergljot Gundersen fra NGF kom. Martin Pedersen kom. Ingenting fungerte. Så dukket Kim opp med en pH-måler og 4 kanner Garry's Green ®. Vi sprøyta på torsdag og klipte på lørdag. På en green måtte jeg tømme kurvene 21 ganger! Man kan bli religiøs av mindre. Det jeg lærte var at det går an å tenke utenfor boksen.

Tida på Ballerud

Jeg dro fra Østmarka og arbeidet et halvt år som banearbeider for Kim på Losby før jeg fikk 8 sesonger på Ballerud golfsenter i Bærum. Det har alltid vært min oppgave drive golfbane med lite penger, men på Ballerud var eieren dyktig fagmann som gartner og villig til å høre på argumenter. Johannes og jeg utviklet et godt forhold, og han forsto at effektive maskiner var en forutsetning for god økonomi. Når jeg ser tilbake var det disse åra som ga størst muligheter til å drive god greenkeeping.

En vår kom en mann i 40-åra hver dag før kl 9 for å trene et par timer på putting-greenen. Vi kom i prat over en vaffel. Han mente at greenene våre nå var de beste i Oslo-området. Jeg svarte at han var heldig som kom akkurat da greenen var nyklipt, og jeg glemmer ikke forundringen i blikket hans da han svarte: «Mener du at dere klipper greenen hver dag?». Da lærte jeg noe. Her satt en mann som hadde spilt golf lenge, og sikkert hadde under 5 i handicap, uten å vite at greenene faktisk blir klippet hver dag. Vi har en jobb å gjøre. Eller NGF eller noen.

Samtaler om faget

Jeg ble lokket til Bjaavann golfklubb av tanken på en full 18 hulls bane. Det skulle være 9 mann i staben. Det ble 18 hull, men et veldig stramt budsjett. På jobbintervjuet med formannen (som for øvrig var en kvinne) ble jeg grillet om det faglige, og jeg ble minnet om hvor viktig det er å kunne kommunisere. Det er ikke alltid lett. Det er også vanskelig å få til gode faglige diskusjoner, synes jeg.

På et Gresskurs møtte jeg en finne som hadde vært på Penn State University og lært om børsting av greener. At dette kunne gi like god thatch-kontroll som vertikalskjæring. Noen agronomer fra STRI i England skrev noen artikler om ikke å forstyrre greenene fordi dette ville gi tunrapp en fordel. (Disse artiklene ble oversatte av Terje, og de kan leses i Gressforum nr 2/2010, red.anm). Jeg har tatt til meg disse tankene og hevdet at om man gjødsler og vanner etter plantenes behov og lufter og dresser riktig – så behøver man ikke vertikalskjære. Jeg opplever at denne påstanden er vanskelig for mange å svelge. Kanskje opplever de meg som snørrhoven eller rar, men jeg har stelt krypkvein i mange å nå, så jeg vet at det er mulig å få til.

Det er sørgelig at Cushmann sin vann-injektor til lufting av greener ikke lenger er å få tak i. Den var mekanisk ustabil, men den ga fantastisk fine resultater uten å forstyrre putteflatene. På Ballerud brukte vi en slik regelmessig. Om det sprutet sand opp av hullene der vannstrålen gikk inn, visste vi at vi var litt for sent ute med luftingen.

Jobb for NGA

NGA har vært viktig for meg. Flotte gresskurs på Klekken, Sandefjord og i utlandet. I alt 18-19 kurs er det blitt. Glemmer ikke siste dagen på Vikersund hotell. Det hadde snødd en halv meter siste natta. Da vi kom ut av hotellet hadde betjeningen måket og børstet snøen av alle bilene.

Da Stål Bø var president i NGA var jeg ferdig med sesongen på Losby. Kanskje syns han synd på meg. I alle fall ble jeg hyret inn og plassert på kontoret til NGF på Lysaker for å ordne medlemskartoteket. NGF spanderte GK-90-programmet på oss. Jeg testet programmet med å legge inn mine egne data i første felt. De lot seg ikke slette igjen, og slik ble jeg medlem nummer en. Det var fint å sitte på kontor 2-3 dager i uka. Fikk til og med lønn av NGF. Satt opp programmet for Gresskurs på SAS-hotellet i Bergen i 2000. Kurset var dyrt. Det var bare 5 dager og det var ikke mulig å spille golf. Likevel var det 124 deltakere.

Gresskurs har ellers vært arrangert etter Tor Senstad sine grunnleggende retningslinjer. 1. Uke 2 er billigste tidspunkt. 2. Stedet bør ligge utilgjengelig og langt fra tettesteder for at folk skal holde seg samlet, for den viktigste læringen skjer i korridoren (i praksis i baren).

Tiden i kontorene til NGF var ellers preget av iskulde. Det var året før generalsekretæren, Pål Midtvåge og Bergljot Gundersen (banekonsulenter red.anm.) forlot organisasjonen, og spenningene var følbare.

Jeg har hele tiden også vært medlem av GCSAA (den amerikanske greenkeeperforeningen red.anm.), for jeg er opptatt av «å hente litt fra alle prestegjeld» og trekke ut det som jeg synes passer. Slik kan jeg lage meg mine egne teorier, bygget på erfaringer med krypkvein og fagartikler fra ulike miljø. Jeg har hatt mange gode samtaler med Morten Eirik Engelsjord om det som står i Golf Course Management. Det er liksom Bibelen.

Planene for pensjonistlivet ?

Terje har ikke store planer, og blir foreløpig boende i Kristiansand. «Guttungen» er 50 år og begge barnebarna er 30. Racing får det ikke til å krible lenger, men han vil ta opp igjen golf. Det er en hobby han fremdeles deler med Eva. Han trener på å gå på golfbaner uten å la seg forstyrre av de utfordringene greenkeeperen har.

Jeg har tre skiveprolapser i nakken og en ryggsøyle som ser ut som en dryppsteinshule. Det ga meg mye problemer, og legen sendte meg til en fysioterapeut for å få varmebehandling. Der møtte jeg en skikkelig fagmann. Han så på meg lenge og viste meg noen enkle øvelser. De gjør jeg annenhver dag, og det har gitt meg et helt nytt liv. Det er så moro å møte folk som kan faget sitt.

Terje tar meg med bort i klubbhuset og spanderer en meget velsmakende Bjaavann Burger. Der får han beskjed om at de nye køllene hans er kommet. Terje lyser opp og forteller at han også har arbeidet et år som køllemaker for Mark Nichols i Sandakerveien. Jeg får dette til å passe godt inn i bildet av en mann som er grunnleggende nysgjerrig og opptatt av å forstå hvordan ting virker.

Terje oppsummerer sine greenkeeper-erfaringer slik: Uten Gresskurs og NGA ville hverdagen for greenkeepere vært mye vanskeligere. Vær ikke redd for å prøve noe nytt! Vær kritisk! Forsøk å forstå hvorfor! Og husk alltid å sette spilleres opplevelse i fokus. Det er det som er målet, og dyktige greenkeepere kan lage fine kulisser å spille i uten alt er faglig perfekt.

Bildetekster:

Heksering:

Jeg har ikke lenger et problem, men på Bjaavann har vi fått noen alvorlige hekseringer.

Eksamen i jordkultur

Terje har ikke gode minner fra skolen, men eksamen i jordkultur i februar 2000 ga 19 av 20 riktige kryss. Ingen var bedre.

Primo Maxx Terje:

Terje forsøkte vekstregulatoren Primo Maxx i samarbeid med Bioforsk i 2008. Fra venstre Stål Bø, Stian Johnsen, Allan Ferm, Trygve Aamlid. Til høyre for Terje skimtes Tanja Espevig.

Primo Maxx tilhørere:

Mange var kommet for å se Terjes resultater, blant andre Austin Sutten (lys jakke) som ledet Syngenta i Europa.

Gresskunnskap og Gresskunnskap 2:

Skal man lære noe, må man gå i detalj. Her fra kurs i gressarter for greenkeepere som var med på forsøk med sen høstgjødsling for STERF/Bioforsk.

Eva i telefonen:

Terje har ikke mange planer for livet som pensjonist, men smiler når Eva ringer for å avtale middag.

Hydroject:

Terje synes vanninjector var en flott maskin for lufting. Her fra demonstrasjon av Toro sin maskin på Hafjell.

ERFA Bjaavann

I 2009 var Terje kommet til Bjaavann, og mange kom på ERFA-treff for å se og høre.